

ZPRAVODAJ

3

neděle 13. srpna 2000

Umění dlouhé, život krátký
(Hippokrates)

Ještě dnes

Malý sál Jiráskova divadla
v 14.00 hod.

Problémový klub

Soukromá podnikatelská škola,
Komenského náměstí v 14.00 hod.

Problémový klub (zahraniční)

Sál Josefa Čapka v 15.00 a 16.30 hod.

Het Europa Toneel Amsterdam.

Holandsko

Serenáda

Jiráskovo divadlo

v 16.30 a 20.30 hod.

Divadlo Jesličky. Senior klub Hr. Králové:

Podzimní koncert

aneb Až se zima zeptá, nebudu se bát

Park A. J. v 17.00 hod.

Hudební skupina ČÍ PSI? Hronov

Sál Josefa Čapka v 18.30 a 20.30 hod.

Okřídlený vůl Plzeň:

Jelízaveta Bam

Park A. J. v 21.00 hod.

Psychedelický koncert

RUM P.S. - PINK FLOYD Brno

nad ránem

Hodně se včera na schodech, na tiskovkách, u stolů, v obřadní síni, v autech hovořilo o hronovském výročí, o kultuře, o hrdosti, o amatérském divadle. Tak nevím, co nad ránem, kdy oči se klíží, k tomu přidávat. Pan Uhde zavzpomínal na začátek devadesátých let, kdy mnozí falešní proroci prý amatérskému divadlu věstili smrt. A ono žije... A tito prognostici zase prý vytrubují falešné poplašné zprávy, jak je špatně a v jaké jsme krizové situaci. Přemýšlím o tom a přemýšlím o uplynulých deseti letech. Hodně se toho změnilo a stále se mění. Hodně se ale také muselo křičet a někdy dokonce křičelo málo. Vím, jak málo je na ministerstvu peněz na kulturu, jak jsou v mnoha městech amatérští divadelníci odsunováni na nehorázně poslední finanční koleje, jak nefunguje slibovaný sponzorský

To to uteklo! Sedmdesát let! To by do nás Jirásek neřek (nebo neřekl!?)

JSEM SENTIMENTÁLNÍ DĚDEK

Přijel včera, krásně opálený, neholený, pohoda z něj jen číšela. Když mě uviděl, běžel s rozzářenýma očima ke mně – Petru V. H. Bezručovi tohoto Hronova - a zdálky volal: „Co se vám to stalo s rukama, pane Hulče?“ A tak jsem svůj rozhovor s ministrem kultury Pavlem Dostálem nemohl začít jinak.

No, moc se nesmějte. Pokud si pamatuju, před časem jsem viděl takhle ořáčovaného zase já vás.

To snad bylo loni... V této době, přesněji 18. srpna v Sezimově Ústí, kde jsem zase letos na dovolené, jsem spadl s koně, protože jsem nedbal Horníčkových slov: „Na koně nikdy nelez, protože nikdy nevíš, co se v té velké hlavě děje.“ Vylezl jsem na jednoho takového, naprosto jsem si s ním zřejmě nerozuměl, protože mě vyhodil na strom a já jsem skončil se třemi zlomenými žebry, z čehož jsem se půl roku vzpamatovával. Chodil jsem ovázaný, ale pod košili. To nevím, že vy mi tam vidíte.

Já měl na mysli jiné vaše zafačování.

Jo, když jsem byl pořezanej? No, jistě mé řezané obličejové rysy z té doby zůstaly dodnes.

Jedna z funkcí divadla – a kultury vůbec – je napadat politiky, nenechat je spát, obrazně řečeno je řezat hlava nehlava, politický rys nerys. Vy s tím jak vidno máte své zkušenosti z obou stran „bojiště“...Mám pocit, že nejen kultura v politice, ale také politické divadlo dnes velmi chybí. Vy ne?

Já myslím, že politici si vystačí sami. Denně píší životní dramata, životní truchlohry, životní frašky, ve kterých hrajeme – nebo hrajete – všichni. Takže co?

Já se vás chci zeptat na 60. léta, kdy právě kultura politiku po celém světě ovlivňovala, a na Vítěčníky, se kterými jste vyhrál – jako autor a režisér – v roce 1968 Jiráskův Hronov.

Rok 68 byl výsledek 60. let. Možná to je jen „vzpomínkový optimismus“, ale zdálo se mi všechno lepší než dnes. Všechno se po Císařově zastavení cenzury mohlo, o všem se mohlo pochybovat, a přesto se hrálo výborné divadlo, film, psaly se výborné knihy. Jsem sentimentální dědek, který s nostalgií vzpomíná na rok 68... Nechtějte to po mně, nebo si ze mě bude každý dělat randu.

Já se ptám na vaše Vítěčníky.

Vítěčníky způsobila moje drzost. Já jsem v té době už dost publikoval a psal, ale jenom kabaret. Obrátil se na mě ředitel olomouckého divadla dr. Vítek, který dodnes žije, je mu asi osmdesát let, a pravil mi, zda

bych nenapsal hru – nejlépe s písničkami, která by přitáhla dětské publikum od deseti do takových šestnácti sedmnácti let. Já si řekl, to je maličkost, a za dva nebo tři měsíce jsem napsal Výtečníky. Ve své podstatě to bylo na jeden nápad Ivana Vyskočila, který v 60. letech pro Divadlo Alfa napsal takovou krátkou scénku o žáku Masákovi, který se rozhodl, že se bude pořádně učit, aby zmožnil kantory. Já tento nápad převzal a rozpracoval ho do dialogů, písní a tanců.

Vratme se ještě na chvíli do Jiráskova Hronova roku 1968 a léta následující.

Hronovem 68 vlastně skončil můj oficiální divadelní život. Přišla okupace a já jsem byl z divadla odejit. V roce 1972 tady zvítězil můj Princ a chudás. To už jsem ovšem nepsal pod svým jménem. Až dnes tedy mohu hrdě prohlásit, že jsem to napsal já, a ne ten Maďar, který byl napsaný v programu. V roce 1976 – na to vzpomíná nejvíc František Laurín – jsem taky pod cizím jménem napsal hru Festival. Ta pak vyhrála dokonce světový divadelní festival v Monaku. Pak jsem sem přivezl s přerovským Dostavníkem několik divadelních skandálů. Prvním byla Helenka je ráda a druhým Výlet pana Broučka do 15. století. A kritici se mezi sebou hádali, zda je to špatný nebo hrozný, tak mocně, že se každé do představení muselo hrát třikrát. Ale nakonec to bylo „po právu“ odsouzeno. Jak by ne, když pan Brouček přijel vlastně do normalizace a divil se.

Já si myslím, že to patří k Hronovu, ne? Vítězství i pády.

Jaký je podle vás rozdíl mezi amatérským a profesionálním divadlem?

Jediný je podle mne v tom, že profesionálové dělají divadlo za mzdu. O umělecké kategorii nejde. Jiráskův Hronov je toho přece za celou svou historii – vzpomeňme třeba vnitřní svobodu amatérského divadla doby normalizace – dokladem. Nebo by být měl.

v. h.

ČLOVĚK, TO JE V DIVADLE TO NEJDŮLEŽITĚJŠÍ

Na hlavě černou čepičku, na nose brýle, zarostlý, usměvavý, povídavý, až jsem ho musel brzdít, takový byl polský režisér Michal Nocon, který do Hronova přijel se svým Hereckým studiem z německého Pulheimu. Přivezl autorsky upravenou verzi Büchnerova Vojcka, která vzbudila velmi různorodé ohlasy.

O čem to vlastně bylo?

Vojcka jsme připravovali tři roky. V každém místě, kde jej hrajeme, je přijímán jinak. Například v minulém roce jsme s ním hostovali na světovém festivalu v Káhiře a Anke Maxein byla za roli Marie jmenována nejlepší herečkou festivalu. Bylo tam 57 souborů ze 44 zemí, z toho minimálně 50% byla profesionální státní divadla, zbytek off či off off.

V programu píšete, že Vojcka konfrontujete ve vaší inscenaci s Dostojevského Raskolnikovem. Mohl byste to osvětlit?

Inscenaci Vojcka jsme připravovali na tři etapy. Nejprve jsme připravili Vojcka celého. Dospěli jsme k tomu, že konflikt mezi Marií a Vojckem je v Büchnerovi takový velmi „německý“, naturalistický, zatímco vztah Raskolnikova a Soni, který nám přišel v mnoha aspektech podobný, je vztah duchovní. Pokusili jsme se tento rozměr do vztahu Marie a Vojcka v naší inscenaci dodat. A tak v druhé etapě jsme udělali úplně jiné představení, ve kterém jsme do identického příběhu Marie a Vojcka obsadili Raskolnikova a Soňu. Chtěli jsme nahlédnout toho realistického Vojcka skrze Raskolnikova. Oba zabíjejí, oba mají silný vztah ke své partnerce. A závěrečná, třetí etapa byla návratem k Vojckovi. Už jsme ovšem vybrali jen některé scény. Nic jiného, než fragmenty z Vojcka v té inscenaci nejsou.

A ty písničky?

V tom představení jsou různé divadelní techniky – commedia dell'arte, naturalismus, Stanislavskij, hodně Brechta. My jsme chtěli všechno propojit do takové skoro až filmové koláže. Velmi důležitá je technika svícení, zvuk, střihy jednotlivých sekvencí. Ty písničky jsou napsané zvlášť, posouvají všechno dopředu. Je to takové dürrenmattovské „statické drama“.

Proč je tam ten klaun?

Aby překážel. Ti lidé si tam překážejí. Celé to představení je postavené na překážení. Lidé se musí naučit přes sebe přecházet, žít vedle sebe.

A ta scéna v pozadí, to je soud? Anebo poslední soud?

Ano, přesně tak. Jaký a kde, to nechávám na divákově.

Váš výklad je dost náročný. Mohl byste říct něco o sobě? Jak jste se dostal k divadlu, jak jste se dostal k německému divadlu a jak k takovému divadlu?

V Polsku – v Krakově jsem byl osm let hercem, pak jsem začal režirovat. Začínal jsem jako student v divadle STU a pak jsme s pár herci odešli a založili divadlo KTO. Dlouho jsme neměli název, až jedna polská kritička po našem představení řekla, že jsme se jí prý moc líbili, ale že nemá ráda, když jí někdo před očima máchá genitáliemi. A tak jsme se na její počest nazvali Krakowski Teatr Obscenyczny (Krakovské obscénní divadlo). Bylo to někdy v polovině osmdesátých let. Často jsme jezdili do ciziny. Byly to pro polské divadlo skvělé časy. Divadlo bylo velmi politické. My jsme dělali hlavně pouliční divadlo. Byl to záměr. Základem herectví je totiž – aspoň podle mne – hraní na ulici. Ulice to je všechno. Buď někým jste, anebo nejste. Hráli jsme pochopitelně i v divadle, ale aspoň jednou dvakrát jsme připravili inscenaci pro ulici.

Co je pro vás v divadle nejdůležitější?

Člověk. Žádný herec, ale člověk. Každý herec je člověk a to je nejdůležitější.

Který okamžik je pro vás ve vašem Vojckovi ten „opravdu důležitý“?

Jak si ten klaun vysype na hlavu mouku, jak se zničí. To je pro mne možná posláním celé inscenace. Není to ty, kteří nám překážejí.

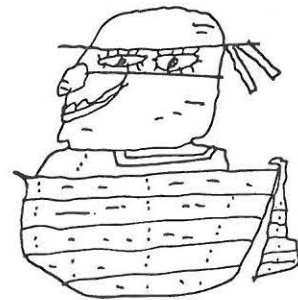
v. h.

okruh podpor. Kultura u nás zdaleka ještě není samozřejmou součástí života společnosti. Stále mají přednost elektrárny, banky, doly, dálnice. Kdo jste kdy mluvil s nějakými případnými sponzory, víte, s jakým nepochopením se vaše žádost ve-směs (tj. nespočetně často) setkává. „Nač kultura?! Nač divadlo?! O to ať se postará stát!“ odpoví a dají peníze na fotbal, na hokej, na handicapované. Kultura tak dodnes visí státní na krku...

A tak si myslím, že nejen divadelníkům, ale celé kultuře u nás je třeba křičet, a to hodně nahlas. Jsme tu a platíme daně. Jsme tu a jsme stejně důležití jako elektrárna, banka, důl, dálnice, fotbal, hokej či handicapovaní. Jak se může stát, že Jiráskův Hronov nemá naprosto samozřejmou státní podporu zajišťující mu důstojnou existenci bez stresů a na samé hraně možného? Jak se může stát, že je neustále ohrožena existence stálých divadel ve velkých městech? Jak to, že nezávislí umělci nemají možnost pravidelně prezentovat svou práci, ani soustředěně (tedy finančně zajištěni) po nějaký čas divadelně pracovat a musí se třeba půl roku žít v Německu, aby ukázali výsledky své práce (kterou se uživil v Německu) na několika festivalech či v klubech u nás? Jak to, že musejí z chudých grantů platit nehorázné sumy za nájem divadelních zkušeben a sálů? Jak to, že...

Dosti lamentací. Každý zde přítomný divadelník ví, o čem mluvím. Těšme se raději, že stále ještě padají drobky z politických a sponzorských stolic, těšme se, že někde – třeba právě v Hronově, ale i Hradci Králové, Plzni či Turnově – je divadlu lépe a těšme se, že festivalu je sedmdesát let, že není již zapotřebí jiráskovských, nejedlovských či normalizačních fangličkaření, že je hezky a že se máme všichni rádi. Já vás a vy mě taky...

Vladimír Hulec

Zpravodaj 70. JH vydává organizační štáb Redakce:

Alena Exnarová, Vladimír Hulec,
Zdeněk A. Tichý, Alexandr Gregar
(šéfredaktor a reprofoto Kodak DC 50),
Rostislav Pospíšil (výtvarník),
Ivo Mičkal (fotograf),
Marek Zhibo (sazba).
Tisk Grafické závody, s.r.o., Hronov

poznámky glosy ohlasy

S herci jen zadobře!

I kdyby snad někdo spadl do Hronova přímo z Měsíce, určitě by z včerejšího projevu ministra kultury Pavla Dostála pochopil, že je divadelník. Nemám teď na mysli herecké výrazové prostředky, ale především obsah jeho promluvy. Zvláště následující pasáž nás zaujala: „Opravdu nevím, kolik návštěvníků prošlo za těch 70 roků Jiráskovým Hronovem. Upřímně řečeno, také ani netuším, kolik jím za tu dobu prošlo ministrů kultury, ačkoli zvláště ti by měli dbáti Shakespearových slov, že „lepší je mít po smrti špatný epitaf, než za živa špatnou pověst u herců...“. Co myslíte, neměl by Pavel Dostál napsat Bílou knihu pro své nástupce?

Brněnská knihovna pro divadelní amatéry

Oblastní výbor Svazu českých divadelních ochotníků v Brně, sídlící při Městském divadle (MdB) na Lidické ulici 16, zřídil knihovnu divadelních textů, z níž je možno si knihy vypůjčovat. Její stále doplňovaný základ tvoří texty, které toto divadlo za padesát pět let své existence inscenovalo, resp. které prošly jeho dramaturgií. Zájemci nechť se obrátí na tajemníka ObV SČDO v Brně, Václava Müllera, který je v MdB denně od 9 do 13 hodin, kontakt přes recepci divadla.

Před oponou za oponou

Takový je název výstavy kreseb z ochotnického skicáře režiséra, scénografa a herce, jinak lež „Hodoňáka“ Dušana Grombříka. Setkáme se zde s karikaturami známých osobností amatérského divadla, ale i s „portrétem“ současného ministra kultury, zasmějeme se nad řadou situací, k jejichž zobrazení inspiroval divadelní život.

Včerejší dopolední vernisáž zahájil Dušan Zakopal povídáním o autorovi, na něhož prozradil i některé z jeho raných kresebných a divadelních hříčků. Ve dvou letech prý počmáral mamince kuchyní a ve čtyřech se projevil coby začínající divadelní hvězda. To když o nějaké pauze v představení Perel paní Serafínky nevydržel to ticho, vylezl na jeviště a všem zazpíval písničku „Bábo vousatá pásla housata“. Úvodní „proslavce“ jej pak vyzval k předvedení téhož, což mělo být zakončením vernisáže. Dělský pěvecko- herecký projev Dušana Grombříka pak ovšem sklídl takové ovace, že to Vaška Müllera inspirovalo k výzvě ke kolektivním zpěvům. Nutno říci, že v prostoru části foyeru Jiráskova divadla, kde je výstava nainstalovaná, zněly písně „V Hodoňině za vojáčka“ a „Vrť sa děvča“ akusticky téměř vznošně. Jenom dobré moravské víno si může připsat černý puntík za svoji absenci.

Nejen pro zahraniční hosty

Také kterýkoliv zájemce ovládající angličtinu se může zúčastnit roborového semináře pro zahraniční hosty. Ten se koná denně od 14 hodin v Soukromé podnikatelské škole (tedy ve škole pod kostelem) ve třídě, v níž dopoledne pracuje seminář A (1. poschodí, číslo dveří 11). Zváni jsou především také členové hrajících souborů, aby se mohli zapojit do diskuse o svém představení a zodpovědět eventuální dotazy.

KRITIKU BEREME

Plzeňský Strípek mám možnost sledovat od jeho prvních účastí na Loutkářských Chrudimích. I když se s jeho kmenovou autorkou, muzikantkou a režisérkou Ivanou Faitlovou setkáváme už řadu let, neměla jsem příležitost hovořit s ní blíže o věcech, které mě zajímají. Až včera. Strípek vznikl před více než dvaceti lety původně jako soubor učitelek mateřských škol. Některé tváře si pamatuji od počátků.

Jak se soubor za ty roky proměnil?

Kromě zakládající členky máme opravdu ještě několik dalších skálních členů - nadšenců, kteří soubor drží. Jinak se během let vystřídal řada lidí. Někdy to bylo na sezónu, jindy na pár let. Některé členové z různých důvodů odešli a zase se vrátili zpátky. Největší problém jsme jako soubor učitelek z mateřinek vždycky měly s mužskými. Nejdřív jsme žádného neměly a vznikaly problémy s obsazováním, takže jsme zjistily, že nějakého musíme sehnat a povedlo se nám to. Ale máme specifický problém, co se týče obsazení, protože hrajeme pravidelně dopoledne pro děti. Jako učitelky se můžeme uvolňovat z práce, ale to může v současné době málokdo. I přesto se snažíme odehrát to, co bychom měli.

Učitelky mateřských škol obvykle hrávají spíše drobnější věci. U vás nastal vývoj - z hlediska dramaturgického, scénografického i režijního - k divadlu, které je větším scénickým tvarem. Jak k tomu došlo?

Původně jsme hráli opravdu drobnější hříčky, které se převážely na káře. Když jsme získali větší prostor společně se ZUŠ, tak tam se udělalo takové malé jeviště a pomaloučku se začaly dělat větší věci, náročnější. A teď máme ideální prostor - na základní škole, kde je příjemný sál, v němž máme možnost dělat věci technicky ještě náročnější. Ale paradoxem je, že čím víc dělám věci náročné, tím víc toužím udělat nějakou inscenaci do kufru, něco malého. Ale už to nějak neumím. Vždycky mi to na bude.

Ten přechod k větším inscenacím byl způsoben pouze zmíněnými vnějšími okolnostmi nebo vnitřní potřebou?

Bylo to skloubené. Když byla možnost, byla i chuť zkusit si něco náročnějšího a tím pro nás zajímavějšího.

Jak vznikají tvé texty - jsou hotové před začátkem studování inscenace nebo vznikají až v jeho průběhu?

Nejdřív si udělám bodový scénář, s ním jedu do semináře v Chrudimi, tam to zkonzultuji a přes prázdniny vytvořím veledílo a říkám si, že tak by to mohlo fungovat. Ale nikdy to tak není. V průběhu se pak scénář mění. Nejbolestnější se rodila právě inscenace Havrane z kamene. Už jsme si před rokem mysleli, že to snad půjde, ale na regionální přehlídce jsme se dozvěděli, že to až tak moc dobré není. Tak jsem to z gruntu překopala. Ale bylo to velké dilema, jestli se do toho vůbec pustit, jestli jsem udělala dobře. Pracovali jsme na tom téměř celý další rok. Až teď se nám zdá, že to nebylo marné.

Zmínila ses o Skupově Plzni. Mně se u vás v Plzni líbilo, nebo mi to aspoň tak připadalo, že je profesionální loutkové divadlo s amatérským velmi provázané a spolupracuje.

Ta spolupráce opravdu velmi dobře funguje a provázanost je velká. Například profesionální výtvarník Ivan Nesveda se stal členem Spolkového loutkového divadla V Boudě, pro nás zase v posledních letech dělá výtvarnou stránku herečka Alfy Milena Jelínková. Trošku „něšťastně“ funguje spolupráce i v tom, že dva naši členové přešli jako herci do Alfy. Ale Martina Hartmannová nám zůstala i přesto věrná.

Děkuji za rozhovor.

ex

soutěž

Každý den se můžete zúčastnit soutěže našeho Zpravodaje! Každý den bude ze správných odpovědí vylosován jeden výherce! Ten promptně obdrží cenu - láhev „Klicperovky“, pověstného likéru, vyrobeného v dlouhodobé spolupráci firmy Kord Ptáčník a herců Klicperova divadla v Hradci Králové, jež je dvojnásobným Divadlem roku. Ano přátelé, z navržených tří možností označte toho, který v Hronově nějakým způsobem byl, pobyl, vyskytoval se... Odpovědi (na kousku papíru) musí obsahovat i jméno a příjmení, bydliště nebo soubor. Cena pro výherce je k dispozici v naší redakci, a to od chvíle, kdy vyjde číslo, které výherce zveřejnilo. Přejeme Vám úspěch.

Otázka č. 3

Dramatik, jehož politická kariéra, opět v době popřevratové, sice nedosáhla vrcholu neboť tam již bylo obsazeno jiným dramatikem. Autor hry o zbojnickém hrdinovi, který si ovšem nemyslí, že je třeba bohatým brát a chudým dávat, brňák, který má na divadlo frňák

A Milan Uhde, B Milan Užde, C Milan Uch-de

(nápověď: Poslední z jmenovaných pochází z Ulán-bátoru, je absolventem HAMU a vzal si za ženu Elišku Dobrovolnou, s níž přijal křestní jméno Milan)

A odpověď ze druhého čísla? Samozřejmě, kdo jiný než bývalý i dnešní hronovský bard, Pavel Dostál, autor, herec, režisér a ministr, opět pro jistotu uvedený pod písmenem A. Výhercem Klicperovky se stává Lenka Janyšová z Ústí nad Orlicí. Vivat! Říkal jsem vám, paní, nepíte to!

HAVRANE Z KAMENE ANEB ČARODĚJNICE Z BYČÍ HORY

Loutkové divadlo Strípek Plzeň

Mladá čarodějnice zúfalo potřebuje, aby mohla mít někoho ráda a aby takisto ju mal niekto rád. Nepodará sa jej zaradiť do spoločenstva iných čarodějnic, tak sa rozhodne pre svet ľudí. Tam však narazí na Julianu, malú vydieračskú beštii, ktorá ju nehanebne citovo vydiera a na jej túžbe niekam patriť si vybuduje životné šťastie. „Mladá“ postupne obetuje vízií priateľstva všetko, čo môže, riskuje nielen vlastný život, ale pošle na smrť namiesto Julianinho milého Janka aj nevinné stromy, iniciuje pekelné sily a dokonca aj manipuluje s časom. To všetko „kvôli“ nevýraznej umrtnicnej dedinskej tape, ktorá jej nedokáže ani poriadne poďakovať. Keď „Mladá“ nakoniec sklame všetko a všetci, dozvie sa od Havrana zakliateho v kameni, že má ísť medzi ľudí.

Tolko príbeh. Scénografia je efektná, jej prvky variabilné a vizuálne. Hudba neustálym opakovaním motívov bez ich výraznejšie variovania ku koncu začína nudiť. Použitie „živých hercov“ a bábok (javajky, drevení panáčikovia) je fukčné, posobivé, v texte zakotvené a dramaturgicky zdovodené (ľudia sú v porovnaní so svetom prírodných síl bábkami, sú len hračkami v rukách vyšších síl, „Mladá“, ak vstupuje do sveta ľudských vzťahov, sa takisto stáva bábkou, zostáva ňou dokonca aj vtedy, keď je znova medzi čarodějnicami, pretože je ovládaná vlastnou túžbou). Efektná je premena múch na zlaté mince a naopak.

Nie je však jasné, pre koho je inscenácia určená. Postavy bez vývoja, ich fungovanie v rozmere nie dostatočne zaostrených typov (Mladá, Juliana), či iba čiastkové naznačenie typu (hlavná čarodějnice) ma odkazujú na divadlo určené predovšetkým deťom. Potom ma ale zaráža voľné narábanie s hororovými prvkami, citáciami z magických obradov, či v jednom momente dokonca vzývanie mien niektorých z pekelných kniežat bez akejkoľvek snahy o odľahčenie. Všetko je brané a hrané smrteľne vážne. A šokujúci je pre mňa fakt, že Juliana, ktorá po celý čas profituje z nešťastia iných, nielenže zostane nepotrebatá, ale ani v texte, ani v inscenácii ku jej správaniu nie je zaujatý jasne čitateľný postoj.

Ak prijmem inscenáciu ako adresovanú hlavne dospelému divákovi, nemožem sa zmieriť v prvom rade s tým, že hlavný hrdina sice prechádza peripetiami, ale nevyvíja sa, že všetko sa ku mne dostane hotové, že po celý čas sa pozerám iba na viac alebo menej vydatenú variáciu informácie, ktorú som sa dozvedel už v samotnom úvode, že robustné kostýmy a rekvizity sú vtesnané na minimálny priestor praktikábla a všetky herecké akcie sa odohrávajú takisto na ňom alebo v jeho tesnej blízkosti až do tej miery, že mi často splyvajú v jednu guču vrecoviny a batiky.

Konanie postáv a vzťahy medzi nimi nevyplývajú z dobre pripravených javiskových situácií, takže posobia akoby boli motivované nie vzájomnou interakciou, ale zvonku. Jednotlivým postavám sa tak nedostane daru stať sa hrdinami. Zostali iba sice peknými, efektnými, ale bábkami.

Karol Horváth

Motto 1: Pamatuji před lety (patnácti až dvaceti) ony vášnivé diskuse o potřebě sálu polyfunkčního (s možností vytvoření amfiteátru, ringu, ulice či čehokoli jiného, co současné divadlo potřebuje, a zároveň sálu, který by se dal upravit i pro inscenace komornější. Po dlouhých diskusích začalo se stavět. Pak jsme se skládali na cihličky. Výsledek: máme sál, v němž se s „elevací“ za patnácti na rovině stojícími řadami nedá hnout, a o amfiteátrech si tedy můžeme nechat jen zdát, a proti němuž je Jiráskovo divadlo intimním kabinetem, kde si můžeme na herce bezmála sáhnout. Obrátili se herce dozadu, může si být jist, že nebude slyšet, obrátili se dopředu, má jistotu naděje – ale musí být pokud možno „na forbině“. Když se tu udělá to, co se obvykle nazývá tmou, vidíme slušně osvětlená záda všech pěti set diváků před sebou, když se udělá to, co se v divadle obvykle nazývá bodákem či stýchem, vidíme pět metrů vpravo, pět metrů vlevo a pět metrů nahoře bílý portál a nad ním bělavý strop. O jaké komornosti se tu dá mluvit? O jaké intimitě? O jakém divadelním prostoru??? Tím vším tu trpí každá inscenace: některá málo, některá víc, některá hodně.

Motto 2: Uvažuje někdo z organizátorů, jaký druh divadla a které inscenace tímto „divadelním“ prostorem trpí víc, které méně a která v něm opravdu být nemůže? A zeptá se někdo z nich těch, kteří příslušnou inscenaci předem viděli a kteří s podobnými problémy mají zkušenost, co by bylo lepší, co horší a co opravdu nejde??? Snad všichni víme, že rozměr loutky, její „svět“ je poněkud jiný, než „svět“ rozmáchlých podívaných, v nichž vlají prostorem bohatě kostýmovaní herci v konstrukcích zaplňujících i jeviště ne právě malé. Konkrétně: u Brůčková „Kuřátka“ by se opravdu nic nestalo, kdyby se hrálo v Čápkově sálu. O Havranovi z kamene to, bohužel, neplatí. Což lze s jistotou říci nejspíše od 6. července, kdy skončila Loutkářská Chruď.

To bylo třeba předeslat, protože to hraje roli daleko zásadnější, než se může zdát. Divadelní inscenace je živý organismus a jako takový potřebuje i sobě příslušející životní prostředí; alespoň v mezích možného. Namlouvat si, že dobrá inscenace bude stejně dobrá v jakýchkoli podmínkách, může snad jen laik, který to nikdy nezkusil. A teď k věci samé.

Nositelům jednání v loutkovém divadle je především dynamický výtvarný znak. U plzeňského Havrana z kamene je jím už sama scéna, tvořená nejen na koso postaveným praktikáblem, přerůstajícím na špičce v naznačeného havrana (kterého většina z nás, sedících v řadách na rovině, neviděla) a hranicích z prken, proměňujících se postupně na studánku, dům bohatého sedláka, stromy, odcházející do války, či na bránu

Čekání na včerejší příjezd kočárů s českou šlechtou a politickou špičkou jsem si krátil listováním v publikaci Jiráskovu Hronovu k sedmdesátinám, jež se skrývá ve warholovsky laděné obálce s „naklonovaným“ portrétem slavného Mistra. Nejen grafická podoba tohoto sborníku naznačuje, jakou proměnou hronovský festival prošel – stačí třeba nalistovat fotografickou přílohu, z níž na straně 105 vyjuknou na čtenáře hambati lyžaři Bílého divadla. Přitom ovšem nejde o inscenaci, která by klasickou dílu byla nahony vzdálená. Vždyť jednou z mých nejoblíbenějších Jiráskových knih při povinné četbě byla novela věnovaná adamitům – a to jak pro mírně lechtivé téma, tak i pro útlost svazku, jehož rozměr se rovnal cca jedné čtrnáctině F. L. Věky.

Než se odbylo vítání na radnici, měl jsem přelousknout úvodní stat Františka Černého. Zahrála nejen na mé city východočeského patriota, ale zároveň zahrála i zbytky železničářské stavovské hrdoosti dřímající kdesi v hloubi mé duše. Coby někdejší průvodčí a výpravčí (papíry od zkoušek mám ještě schované) bych samozřejmě spíše přivítal, kdyby byl „vynálezcem“ Jiráskova Hronova Max Lederer, vrchní oficiál Čs. státních drah a přednosta železniční stanice Josefov-Jaroměř. Nicméně vzhledem k příjezdu předsedkyně senátu Libuše Benešové by zase byla stylovější druhá varianta, která označuje za iniciátora přehlídky sociálnědemokratického politika Františka Tomáška – prvního předsedu parlamentu Československé republiky.

Ať už to bylo tak či tak, Jiráskův Hronov se překulil do sedmdesátky. A stovky lidí se pekly na ulicích v očekávání zahajovacích manévru. „Všichni nadávají na politiky, nemůžou jim přijít na jméno a pak se na ně stejně přijdou podívat,“ konstatoval suše jeden z okounějících. Mažoretky kmitaly laníma nožkami, arsenál gardy ostrostřelců znervózňoval ostrostřelce z ochranky a paní kněžna poprála dobrou úrodu mateřídoušky a také konopí – ke zjevné radosti přítomných milců netradičního kuřiva. A nechyběly ani zdravice v podání politické dvojice, v jejíž erbu by mohly být divadelní kusy Růžový kavalír a Modrý pták.

Stranou mikrofonů mžoural do sluníčka jako spokojený kocour Milan Uhde – žádné starosti, zda bude vtipný a originální, zda ho zabere kamera zleva a fotografové zprava a o kolik procent poposkočí před volbami na žebříčku popularity. „Jednoho dne zjistíte, že se počet těch, kteří vás v politice chtějí, blíží nule. A vy se přistihnete, že už tam nechcete být,“ připomněl na tiskovce svůj návrat ke spi-

sovateleškému stolu, na němž má novou hru a rozepsaný scénář televizního seriálu. „Šťastný to muž,“ děl Mistr Jirásek a smekl svůj širák.

Zdeněk A. Tichý

očíma v h.

Tak nám otevřeli festival, ti feudálové historičti...

Bylo to hezké (mažoretky a paní starostka), bylo to dojemné (ministr kultury), bylo to státotvorné (paní ODSenátu), a dokonce i poučné. Kdo by se jinak dozvěděl, že v Hronově materiďoušku konopím nahrazují a že ho příští rok pěstovat ještě víc chtějí. Aspoň paní kněžna ho popřála dostatek. „Tož se tu teda příští rok zkoříme,“ komentoval to kolega z a.t. Více jsme se během dne nepotkávali, tak už snad naše oči oproti včerejšku různé věci uvidí...

Konfrontace je to zatím jen česko-německá, což mi přijde vzhledem ke kořenům českého ochotnického divadla docela styllové. Často tomu v historii tak bylo a do zajista bude. Docela mě udivilo, jak diváci úvodního Vojcka s nadšením – dle potlesku a volání Bravo soudě – přijali. Já z něj moc moudrý nebyl. Stále jsem 2. akční rovinu hledal (dle programu srovnání s Raskolnikovem a Soňou z Dostojevského Zločinu a trestu), a ne a ne a ne a neobjevil. A pak jsem se od režiséra dozvěděl, že skryta byla v práci nad tématem, v inscenaci samé však že prý není... Nu, věřte pak programu. Velmi germánské bylo to představení, chladné jak ocel, se songy jak od Weilla a smutným klaunem. Takovým, který ošklivý je a poličky dostává, až na závěr hořkosti světa zalhne se a (ode)vzdá svůj nos Vojckovi. Očíma četl jsem hodně (německým slovům asi jako Vladimír Zajíč rozuměv), srdcem však málo. Z Vojcka – slavné hry ve fragmentech dochované – jen několik málo fragmentů zbylo, ani na všechny postavy se nedostalo. Nedosti na drama, málo na vášeň. A tak inscenace stala se pro mne procházkou zvláštní, smutnou galerií s klaunem a kabaretní zpěvačkou coby průvodci. Soulož na židli byla pěkná, i tancování Tambora s Marií, Hejtman zajímavě švihal se bičikem a o zpěvu byla již řeč. Avšak Vojcek jevil se přílišným krasavcem, slušněhodným hochem (žádným Raskolnikovem svědomím pronásledovaným), než aby útrpný svůj úděl na mne přenesl a ve vraždu jeho slunečnicovým květenstvím uvěřil. I Strípek z Plzně nabídl hlavně obrazy, dramaticky příliš neoslniv. Obrazy však nádherné, až oči přecházely, s fantazií a magií zpracované. Síla to českého divadla, jež právě toto exportovat by mělo.

času, ale pokračující i v kostýmech herců, kteří scénu dotvářejí jako keře, stromy a skaliska, aby se vzápětí proměnili v demony tohoto světa – čarodějnice. Plzeňští to zvládají se suverénní hereckou plasticitou i přesností, které jim může závidět i drtivá většina souborů profesionálních. Nejvlastnější polem loutkového divadla jsou pak loutky – objekty, předměty, které na sebe berou vlastnosti živých bytostí, zaujímají vzájemné vztahy a jednají v nich. I v této inscenaci to hlavní – vývoj vztahu mezi Mladou (toužící po přátelství) a Juliánou (usilující o svatbu s Jankem) – berou na sebe loutky. Obě protagonistky i loutkoherci v epizodních rolích s nimi hrají velmi pěkně: se smyslem pro situaci, emotivně, plasticity, přesně. Samy loutky Mladé a Juliány jsou však asi nejslabším místem scénografie a celé inscenace: jejich nepřilíhlý přitažlivý zjev neumožňuje divákovi dostatečně ztotožnit se s nimi a rozměr tématu spíše zdrobňují.

Dobrý dramaturgický základ, nápaditá režie a scénografie, vynikající herecké a loutkoherecké výkony, ale také funkční jevištní hudba činí z inscenace místy až magický zážitek, který patří mezi to nejlepší, co Strípek za svou letitou éru vytvořil.

Luděk Richter

Eva Wasková (Juliana), Havran s kamene

Foto Ivo Mičkal

VOJCEK

Studio Ensemble, Herecké studio Pulheim, Německo

Tak už tuto recenzi začínám po třetí. Zdá se, že počítá, jež jsem dostal v redakci k dispozici, se prostě brání přijmout mé názory na inscenaci Studia Ensemble, Hereckého studia Pulheim Vojcek... Pokusy. Být recenzentem je vskutku tvrdý chleba, ale nedá se nic dělat, zkusím to ještě jednou. Ale tentokrát stručně. Ta inscenace se mně vůbec, ale vůbec nelíbila. Především proto, že mně Büchnerův text připadá neskonalé modernější, současnější, dynamičtější, dravější, dynamičtější. Jakkoliv se inscenace tváří hypermodernisticky a hyperavantgardně.

A hlavně: ten text je daleko hlubší, zatímco v inscenaci na konec z osudu Vojcka zůstal jen jednoduchý milostný příběh, jenž nemá daleko k trivialitě. A to nemohou spravit různá zábavná čísla jako je třeba klaun - iluzionista. Jistě, je to zábavné, zdařilé – ale k čemu tahle postava je, čím jaksi podstatné a jinak nasvědčuje Vojckovy osudy, to nevím. Rozhodně nijak nemůže nahradit zcela škrtnutou postavu vojenského lékaře a jeho šílené experimentování, jež Vojckův příběh zařazuje do širších souvislostí. A tak bych mohl pokračovat dál a dál, vypočítávat řadu dalších jevů, fenomenů inscenace, které jsou možná samy o sobě nějak zajímavé – někdy ani to ne – ale nejsou nakonec ničím víc, než jednotlivostmi a velmi často schválnostmi. Takže nakonec ze všech těchto inscenačních jednotlivostí zůstávají pro mne dvě nepochybné informace: Marii ubil Vojcek slunečnicí a jeho samotného zabil měsíc. Proč tomu je, to taky nevím, ale alespoň je to průkazný, jasný fakt. Ale dobře: všechno bych přijal. Ovšem jenom v tom případě, kdyby mne něco strhlo. Jenže, já jsem se nudil, protože se vlastně nic fascinujícího, strhujícího či alespoň zajímavého nestalo. A nuda – jak známo – je nejhorší nepřítel diváka v divadle. I divadla vůbec.

Jan Císař

Büchnerův Vojcek - ten věčný vyzyvatel, bez kterého by však snad žádný pořádný festival nebyl úplný. A vždy to budou jen pokusy, neboť nikdo asi tyto geniální střepy neposbírá definitivně. Vojcek není morytát o vraždě, ale víze světa, ba co víc, víze vesmírná. Jaký byl tedy svět tohoto Vojcka? Laciný šantán. Ne sice dostatečně úchylný, jako šantány Davida Lynche, ale vikslajvantový měsíc, „rudej jak krvavý železo“, nám Lynche mohl připomenout. Tedy svět ne - pravý, umělý, falešný, kterému vládne Soudec - Osud v podobě šantánové zpěvačky.

Jací se však v tomto neradostném světě - slovo neradostný je pro Büchnerův svět ovšem velmi, velmi chabé, on svou vizi viděl v odlescích záře osvětlimských pecí, a to už někdy kolem r.1830 (!) - pohybuji lidé? Lidé žádní - jen jeden člověk: Vojcek. Na začátku zaujme mučednickou pózu a doslova ze sebe vymačká, v původním textu bábíččinu pohádku o mrtvém, prázdném světě a ještě mrtvějším, chladném vesmíru. Proto je na místě, když Vojcek Marii zabije namísto nožem slunečnicí, protože v pohádce „slunce je uvadlá slunečnice“. A když vychladne slunce, zemře svět. A tak jsme mohli vidět smrt našeho umělého, šantánového světa.

Mohli, ale ne zcela viděli. Vojín Vojcek, od počátku hotový jako trpící duše světa, poslední lidský člověk na zemi, nám krom svého chlapectví o mnoho více nenabídne. V bílých plátěných kalhotách a apartní košili vypadá spíše jako jachtař či tenista, než jako pokusné zvíře. Ostatně chybí úplně postava Doktora, který na Vojckovi své pokusy s hrachem provádí. V postavě Vojcka zdá se mi být největší slabina této ambiciózní

inscenace. Ambiciózní je ovšem míněno pochvalně, neboť k tomuto textu bez ambic nejvyšších (a tedy nedosažitelných) přistupovat nelze.

A tak jsme viděli a slyšeli mnohé od matného Vojcka s kristovskými rysy, přes zpívající Osud, idiota Karla, Vojckovo alter ego jako klauna - a přitom jednoho z nás diváků, který se nám na konci poněkud urputně vysmál (snad jen to místečko z Gogola - „Komu se smějete? Sami sobě se smějete?“ doufám, že ne, ale napadlo mne to...), pár pěkných pohybových etud Marie s tamborem i písní několik, těch až trochu moc. Ale dlužno říci, že to vše bylo provedeno herecky, pěvecky i pohybově dovedně, ba místy i bravurně, jen ve středu toho byl ten poslední mohykán lidstva nějak nedotýkavý a nedosáhl mi na srdce.

Ale! - Snažili se obejmout text neuchopitelný a nezůstali zdaleka na úpatí té hory, k úrazům nedošlo a za ty pokusy to stálo. Já alespoň jsem určitě na jejich straně, protože je strmá a nebezpečná a oni na této šikmé ploše chvílemi až tančili. A to bylo dobré.

Michal Dočekal

Vojcek... Pokusy, Herecké studio Pulheim

Foto Ivo Mičkal

OCHOTNÍCI SPOLEČNĚ

Z iniciativy Svazu českých divadelních ochotníků reprezentovaných pány Vlastimilem Ondráčkem a Dušanem Zakopalem se v sobotu dopoledne sešli zástupci občanských sdružení sdružujících amatérské divadelníky na území Čech, Moravy a Slezka. Přítomni byli zástupci Volného sdružení východočeských divadelníků, Divadelního centra pobeskydí, divadelníci Orla a hostitelé z SČDO.

Jak prohlásil Dušan Zakopal, po deseti letech samostatné existence a zkušeností je třeba hledat cestičky k užší spolupráci. Za SČDO předložil tyto náměty spolupráce - výměnu informačních publikací jednotlivých sdružení a vydávání metodických materiálů, vzájemnou informovanost a propagaci svých akcí, školení, seminářů, přehlídek, dále výměnu organizačních zkušeností a další případnou spolupráci. Jako příklad uvedl Zakopal přehlídku Štronzo v Moravské Třebové, která, ač pořádána za spolupráce Volného sdružení východočeských divadelníků, slouží jako předstupeň přehlídek pořádaných SČDO. Přínosem by byla vzájemná účast představitelů jednotlivých sdružení na valných hromadách či výročních schůzích, popř. pravidelná „koordináčně-konzultační“ setkání v době Jiráskova Hronova.

Vlastimil Ondráček navrhl obnovit udělování „Zlatého Tyla“ jako výraz uznání amatérským divadelníkům bez ohledu na jakoukoliv jejich příslušnost či nepřislušnost k divadelnickým sdružením - na tom by se sdružení rovněž mohla podílet.

Náměty SČDO byly přijaty a první společnou práci bude zřejmě zpracování statutu udělování „Zlatého Tyla“ - k tomu by se měla ochotnická sdružení sejít u příležitosti přehlídky ve Vysokém nad Jizerou. -ng-

DIVADLO MÉHO MLÁDÍ

„Hronovský festival mi připomíná atmosféru divadla mého mládí“, to jsou slova německého hosta Franze-Josefa Wittinga, který je v letošním roce jedním z lektorů zahraničního diskusního klubu. Na rozdíl od svých kolegů v tomto diskusním klubu - Rusa Vidase Siliunase a Čecha Ludka Richtera - má civilní povolání, který nemá s divadlem nic společného a amatérské divadlo pro něj zůstalo po celý život koníčkem.

Franz-Josef Witting, který je předsedou Svazu amatérských divadel spolkové země Nordrhein-Westfalen, je inženýr-geometr a divadlu jako amatérské aktivitě dává přednost, protože „má volné ruce a větší nezávislost“. V této souvislosti nám např. vyprávěl o tom, jak připravoval divadelní představení s mladistvými vězni, přesto, že se nápad řediteli věznice příliš nelíbil. Ale „tvrdohlavost“ pan Witting dosáhl svého.

I když Franz-Josef není divadelní profesionál, neznamená to, že by divadlu věnoval málo času - naopak. V Paderbornu, kde žije, se zabývá především divadlem pro děti a mládež. A vzhledem k tomu, že divadlo považuje za důležitý prostředek ve výchově mladých, každoročně vzniká nejméně jeden projekt věnovaný dětem, který počítá s jejich aktivní účastí a rozšiřuje tak jejich kreativitu.

Franz -Josef Witting stál také u zrodu divadelního festivalu amatérských divadel v Paderbornu, který se postupně rozrostl a stal se prestižní mezinárodní přehlídkou. V současné době tento festival probíhá střídavě v Paderbornu a Rudolstadt a zaměřuje se především na vzájemnou výměnu zkušeností a pocit sounáležitosti mezi amatérskými divadelníky. Pan Witting je spoluautorem několika mezinárodních divadelních projektů (mj. ve spolupráci s francouzskými, polskými či holandskými soubory). V současnosti se zabývá myšlenkou na další projekt, jehož by se měly zúčastnit čeští, polští a němečtí amatérští herci. Pan Witting je častým hostem jak německých, tak zahraničních festivalů. Ani v Hronově není poprvé. „Do Hronova se vracím rád“, podotýká pan Witting. „Ve srovnání s jinými podobnými akcemi se tu cítím velmi dobře, připomíná mi totiž nadšeneckou, průkopnickou atmosféru divadla mého mládí.“

Čarodějnice z Býčí hory, to čarodějnice macbethovské, a strípkovská galerie Černého havrana, to birnamský les, co se před očima hýbe. Pro mne první to adept Zlatého Aloise.

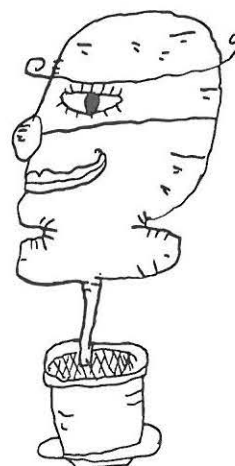
Vladimír Hulec

diskuse

Co divadlo může a co nemůže

Včerejší odpolední problémový klub pro české účastníky se zabýval dvěma inscenacemi: Artikulátorem Nejhodnějších medvídků z Hradce Králové a Barbarskou svatbou souboru z německého Lörrachu. Tak jak tomu bude i v dalších dnech, „výkop“ provedli dopolední „problémoví klubisté“ (je jich prý celkem devět).

V případě Artikulátora byl „výkop“ proveden ve stylu textu a inscenace, takže se plenum příliš nehrnulo něco k tomu dodat a nastolit nějaký dále rozvíjení schopný problém. Zbylo to na lektorském sboru a ten ústy Karola Horvátha hovořil o jazyku a způsobu, jak se s ním zachází. „Když je něco pojmenované, není daleko čas, kdy to bude“, tolik jeden z úvodních citátů, který použil. Pracují s vysokou formou jazyka (kterou občas shodí a vzniká kontrapunkt), protože mýtus jiný jazyk neunese. Ale není mýtus jen zámkou k jazykovým hrátkám? Ať už se pak dále hovořilo o dalších složkách, tématech (která lapají diváka snažícího se je vyložit do pastí), asociacích, vždycy došlo na návrat k jazyku. A protože mám za úkol zachytit především tematické přesahy pro eventuální další diskuse či vaše písemné příspěvky do našeho zpravodaje (!), píšu první: Postavení jazyka v současné společnosti. (Pane Horváthe, nenapišete nám něco?) A za druhé: Michal Dočekal hovořil o tom, že Nejhodnější medvídky jsou pro něj prototypem amatérského divadla - svou tvořivostí, směřováním... a že si neumí představit, že by text jako je Artikulátor hráli profesionálové. Takže: co je specifické pro amatérské divadlo?

U Barbarské svatby došlo k diskusi kontroverznější jak v plénu, tak mezi členy lektorského sboru. Shoda panovala v konstatování, že jde o zajímavý příběh. Rozpolcenost spočívala především v tom, jaký přístup zaujali jednotlivci k použitým inscenačním prostředkům. Od nařknutí z popisnosti, banalit, a klíše, které převládaly nad vnitřní energií s níž soubor vypovídal, až po vnímání představení především přes tuto energii. (Jakub Korčák hezky řekl, že duše představení je stejně důležitá jako formální prostředky, které můžeme popsat). Přes diskusi, co je a není klíše, a že jediným jazykem divadla je metafora (Horváth) došlo k oponování prof. Císáře, že divadlo má ještě jiné prostředky než obraznost - prezentuje reál a funguje to. Takže závěrečná otázka zní: Co divadlo může a co nemůže?

ex

Sergej sahá na dno

První šok máme za sebou. Za jedno dopoledne prožili jsme toho možná až trochu moc: ostýchání, sblížení, lásku, odloučení, moc, strach, smrt i zmrtvýchstání a novou vůli žít naplněnou radostí. Byli jsme směšní, smějící se, opuštění, plačící, hysteričtí, unavení i ti nejsilnější. (Co jenom přijde zítra?)

Sergej Fedotov, ruský to režisér, v Čechách již „domestikovaný“ (J. Císář) prací s (někdy Heřmánkovsky natvrdlými) profesionály v Praze a v Hradci Králové, rozvíjí hereckou techniku Michaila Čechova. Tento způsob herectví je založený na třech faktorech: nejvládnější imaginaci herce, naprosté citlivosti jeho těla vůči podnětům z této obrazovosti všech smyslů (jako hudební nástroj) a všesmyslové citu vůči lidské energii, prostoru a atmosféře. K dosažení těchto cílů jistě nemůže stačit týdenní soustředění, ale určitě se Sergejovi podaří zbourat bariéry. Jednak ty mezi lidmi - vypěstovat důvěru, ať jednou skupiny; jednak (a to bude těžší) tu vnitřní mezi mnou a mnou, respektive mezi mým jedinečným já a mým tělem nahlíženým zvenku v situaci a prostoru.

Jak to jenom chce udělat? Inu, fyzická námaha vyvolává citlivost vnímání, kontrast vyvažuje atmosféru, dotyky sblíží, hudba nás ladí na jednu vlnu, a přitom je to všechno „hra“. Tyto hry se většinou soustředí na probuzení aktivity imaginace a těla jako citlivé membrány odrážející jak vnější, tak vnitřní impulsy. Například „Drakoň“ - zlá mocná postava vládnoucí lidmi jako konečky svých prstů; telepatické hádání z očí „kdo to drží?“, velmi silná etuda „Loučení“, při které jsme prožili historii své lásky; „Qasimodo“ - smutně směšný při snaze rozesmát partnera atd. Hry jsou atmosférou kontrastní, abychom se v nich neztratili: smutné střídají se s legračními, vyčerpávající s odpočinkovými. A na konci ještě všem poděkovať „nazout botičky“ a klidným, vyrovnaným krokem zapadnout do divadla, případně do občerstvovny.

legends j.h.

LEONARD WALLETZKÝ A OCHOTNICKÉ BRNO

Ve druhé, polovině padesátých let se téměř na všech přehlídkách Jiráskova Hronova výraznými inscenacemi prosazovalo brněnské Divadelní studio Josefa Skřivana, mezi amatéry nazývané Skřivani. Na hronovské jeviště, ještě jako soubor Universitní knihovny, je přivedl režisér František Palčík s básnickým dramatem Nazima Hikmeta Legenda o lásce (1957). Už tehdy bylo jasné, že tento kolektiv disponuje řadou vynikajících hereckých osobností.

Nejvýraznější z nich byl Leonard Walletzký. Na Hronově se objevil nejprve v roce 1958 v památné inscenaci Ze života hmyzu jako Motýl Otakar. Pamětníkům připomínám bouřlivou diskusi kolem inscenování díla Bratří Čapků v Sokolovně. Pro další vývoj souboru mělo klíčový význam nastudování Longenovy komedie C. K. polní maršálek, kde Walletzký hrál hlavní úlohu. Na 34. JH se Skřivani prezentovali Shakespearovou komedií Večer tříkrálový. V ní si Leoš s gusem rozeného komika zahrál Tobiáše Říhu. Posledním Palčíkovým dílem v souboru Skřivani byla režie Mrozkových aktovek: Na širém moři a Mučednictví Petra Ohye. V Trosečnických např. vedle Františka Klášky, dominoval razantní Walletzkého výkon. Tato inscenace Skřivanů otevřela dveře na evropské festivaly.

Posléze se vedení Skřivanů ujal triumvirát Leoš Walletzký, František Kláška a Slávek Malena. Došlo ke změně zřizovatele i jeviště. I když nastávaly potíže, soubor si uchoval špičkovou úroveň. V roce 1966 o tom přesvědčil Nušičovou komedií Truchlící pozůstalí a v následující sezóně Goldoniho Treperendami. Inscenace Leoše Walletzkého Čechovových aktovek Bankovní jubileum a Na hlavní silnici, byly ozdobou 38. JH. O rok později přivezli Skřivani na Hronov inscenaci W + V Robin zbojník. A poslední prezentací tohoto režiséra na Hronově byl v roce 1970 opět Čechov - Bankovní jubileum...

Skončilo víc než desetiletí vzestupu i rozchodu Skřivanů, souboru, který se svými inscenacemi i osobností herce a režiséra Leonarda Walletzkého zapsal nesmazatelně do análý Jiráskových Hronovů. Z Walletzkého se po vysokoškolském studiu stal režisér profesionální, který se pak amatérskému divadlu věnoval pouze jako zasvěcený porotce různých přehlídek.

Václav Müller

o kritice

ÚVAHA DRUHÁ: K ČEMU JE AMATÉRSKÉMU DIVADLA KRITIKA?

Ta otázka by možná měla znít jinak: kdy se v amatérském divadle rodí potřeba kritiky? Jestliže jsem v prvním pokračování těchto úvah napsal, že amatérské divadlo kritiku nepotřebuje, protože roste z kořenů „mimodivadelních“, pak jsem tím nechtěl říci, že spontánně, přirozeně a zevnitř nepřicházejí v činnosti amatérského souboru chvíle, kdy jaksi „dozrává“ pro kritiku. To, co nyní popisují a analyzují, je tak říkajíc model „běžné“ amatérské aktivity. Nehovořím teď o výjimečných případech, kdy talent některých tvůrců je tak silný, že soubor, v němž působí, vlastně přeskakuje období sdílení a okamžitě usiluje o záměrnou a cílevědomou realizaci umělecké funkce. A je také schopen ji ve zřetelné míře a kvalitě provádět. Tím chci zároveň říci, že mohou být i soubory, jež od počátku sice o estetickou funkci usilují, od samého začátku potřebují kritiku, ale nějakou dobu jim trvá, než dovedou tuto funkci prezentovat v patrné a čitelné - a tedy kritizovatelné - míře.

Takže: máme soubory, pro něž čím dále tím více vystupuje potřeba a nutnost něco sdílet tak, aby zasáhly svého diváka čímsi zásadnějším než jenom tím, že v představení navážou přímou komunikaci hlediště s jevištěm a dají divákům vychutnat kontakt s přirozenou, každodenní podobou materiálů divadla. Jde jim o transformaci, proměnu tohoto materiálu, která jej uvádí do zcela nových, netušených souvislostí a objevuje tak alespoň v něčem pro diváka nový pohled na skutečnost i na sebe sama. Ovšem pozor: to neznamená, že sdílení je opuštěno nebo odsunuto. Naopak, sdílení vždycky zůstane základním a principiálním výrazem podstaty divadla. To o co jde, je - stručně a jednoduše řečeno - posílení a zvýraznění specifčnosti komunikační funkce divadla tím, že budou rozvinuty její nezastupitelné a nenahraditelné kvality skrze funkci estetickou.

Každé médium - tedy i divadlo - hovoří se svým příjemcem už - nebo také jenom - tím, že mu prezentuje, předvádí jistý materiál a dostává se k němu vlastním osobitým způsobem. Což platí i pro divadlo. Takže posílit takto jeho komunikační funkci znamená realizovat takovou funkci divadelní, jež základní kvality divadla jako uměleckého druhu dodržuje a ctí. Divadelní funkce vzniká a existuje jako zpráva, jež je možná jen a jen v divadle a skrze divadlo. Ten pojem zpráva pro mne obsahuje podstatu každého uměleckého díla a jeho estetické funkce na bázi každého uměleckého druhu. Nemyslím tím jenom faktickou informaci, která - řekněme - je slovně vyjádřitelná a racionálně analyzovatelná. Zpráva je pro mne celistvé působení uměleckého díla, které je mnohovrstevnaté a dotýká se všech složek člověka - tedy i těch, jež leží pod prahem vědo-

mí. Ostatně - i v tom je smysl estetické funkce: aktivizuje a nabízí i tento komplexní, mnohostranný pohled na skutečnost. Zpráva v tomto pojetí je tedy jazykem, jímž po svém a za sebe mluví každý druh umění se svým příjemcem. V tomto duchu tedy chápu divadelní funkci: jako schopnost označovat a sdělovat naprosto jedinečným způsobem, jenž je proveditelný jenom v divadle a divadlem. A ústřední, rozhodující, nejfundamentálnější kategorií, jež to v divadle umožňuje, je *situace*. -jac-

Citujeme z Věstníku Smetanova okrsku ÚMDOČ, 1925

Těžko psáti dnes kritiku a nevytýkat. Jestliže přehlédnu maličkosti v nastudování rolí – pokud se ovšem u této frašky dá mluvit o „studování“ – neodpustitelnou jest ledabylost při úpravě scény a neznalost základních pravidel režie. Při použití látkové dekorace jest třeba promyslet i vyzkoušení soulad barev, aby celek neurážel vkus divákům účinkujícím musí býti jasno – při pokojové scéně s několika východy – kdy kterými dveřmi mají odejít a na jeviště vcházeti, nemožné jest umístění zrcadla proti obecenstvu. režisér může býti rád, že se ve skle odrážela pouze horní osvětlovací rampa a ne nápověda v boudě. Tedy na adresu režiséra – nestačí jen spokojiti se při režii hry tím, že si dám svoje jméno vytisknout na divadelní návštěj, musím se také o úspěch hry starati poctivou prací a promyšlením kusu. Přes uvedené nedostatky režie mohu s radostí konstatovati, že výkony jednotlivců byly velmi dobré.

(K. Piskoř, Herakles versus Puma, Dělnický divad. spolek Sršeň Kerhartice, 3. března, -tej-)

Scénicky neklade kus celkem velkých požadavků a ve Rvišti volili scénu pěkně, vhodně umístivše potřebný nábytek. O provedení nutno říci: rychlejšímu tempu vadila trochu slabší znalost úloh některých herců a pomalé upadávaní. Veselost měla být trochu bujnější a trvati tak dlouho, až je okřiknuta. Doporučuji méně chodit po jevišti; hráti více na místě. Rekvizity ponechat u sebe tak dlouho, až jsem vyzván k odložení (Bečvář-aparát!) Doporučuji přesné dodržení zvyku denního života, názvy věcí a jich popis upravovati podle skutečnosti, ne dle knížky. Barušce slušel by bílý čepeček na hlavě. Dr. Markovi se lépe hrálo bez skel!

(F. X. Svoboda „Poslední muž“, dram. kroužek osvětového sboru Rviště, 26. a 31. prosince 1925, L. K. C.)

Konečně vytoužené slunce, které po předchozích chladných týdnech rozešlo srdce i duše, samozřejmě i kůži. Potíme se, zvlášť po probdělých nocích. Není nad to ulehnout na trávě Jiráskova Hyde Parku. Tady je klid, nikdo nás neruší ani výstřely polických myslivců, ani přednášky představitelů o našich slavných tradicích, ó jaká slast mít zavřené oči a uši a vůbec...

Poděkování partnerům, kteří podpořili 70. ročník Jiráskova Hronova

pobočka Hradec Králové

Náchod

Poslední otázka položená V. Hulcem ministru Pavlu Dostálovi

Kdybyste dělal divadlo dnes, jak by vypadalo?

Hostoval bych. Nechtěl bych vstoupit někam do angažmá, chtěl bych si vybírat. Zřejmě bych režíroval tak, jak jsem režíroval mezi roky 93 a 96. Otázka je, zda bych obstál. Vedle postmodernismu Lébla, Morávka nebo Pitínského by mé divadlo působilo konzervativně. Ale myslím si, že kromě typu divadla, kteří tito mladí vlci dělají, nebo dělali výborně, se pořád ještě musí dělat divadlo takové to obyčejné, kde sledujete příběh, kde se snažíte lidi rozesmát a kde vám nepomůže nic jiného než řemeslo. A řemeslo jsem snad neztratil.

Omluva

Omlouváme se za pozdní začátek včerejšího odpoledního Vojčka. Během odpoledních hodin pořadatelé zoufale zháněli funkční mikroport a to na území celého východočeského kraje. Konečně spásný přístroj dovezli přátelé z Červeného Kostelce. Děkuje.

PONDĚLÍ 14. SRPNA 2000

Malý sál Jiráskova divadla v 14.00 hod.
Problémový klub

Soukromá podnikatelská škola,
Komenského náměstí v 14.00 hod.
Problémový klub (zahraniční)

Jiráskovo divadlo
v 16.30 a 20.00 hod.
Compagnie de théâtre Le Valet de Coeur,
Clermont-Ferrand, Francie
GEORGE DANDIN

Sál Josefa Čapka v 17.00 a 20.00 hod.
Rádobydivadlo Klapý
NOC TRIBÁDEK

Park A.J. v 17.00 hod.
Koncert hudební skupiny SWING SEXTET,
Náchod

Park A.J. ve 20.00 hod.
Koncert rockových kapel okresu Náchod

